

MAGYAROK KEGYELETE A SZENTFÖLDÖN

ÍRTA:

PILISMARÓTI BOZÓKY GYULA
VEZÉRKARI EZREDES

Sohasem fogom elfelejteni első szentföldi utamnak azt a gyönyörűséges szeptemberi alkonyát, melynek aranyba sziporkázó ragyogó bíborfényében méltóságteljesen úszott ki hajónk Portsaidból, hogy másnap kora reggel Jaffába érkezzen. A vörös fényben ragyogó napkorong már régen alámerült a csodálatos bizarr színekben csillogó tenger tükrébe, de még mindig ott állottam a hajó hátsó fedélzetén és figyeltem a portsaidi világítótoronynak szabályos rövid időközökben föl villanó, de mindinkább gyengülő fénysugarait, melyek hosszú, egyenes sávokban szaladtak végig a tenger sötét felületén. Valami sajtószerű édes izgalom, elfogódottság vett erőt rajtam, olyasvalami, amit akkor érzünk, mikor életünknek valamilyen nagy és emlékezetes eseménye előtt állunk. Kimondhatatlan nagy boldogsággal töltött el a tudat, hogy néhány óra múlva meglátom azt a drága földet, mely összes színes, szent emlékeivel és misztériumaival már gyermekkorom óta él emlékemben és mely után velem együtt száz és százmilliók sóvárogtak és sóvárognak. Mint a mágnes a vasat, vonzotta szívemet, lelkemet a Szentföld. Legjobban szerettem volna valahogyan belerepülni ebbe a tündérien szép ezüstös holdvilágos éjszakába, hogy mennél előbb elérjem azt az áldott földet.

Még nagyon sokáig állottam ott a hajó orrán és gyönyörködtem, amint belehasít az olvasztott ezüsthöz hasonló tenger fényes tükrébe. A néma, titokzatos csendet csak a hullámok csendes loccsanása törte meg, amint a simán tovasikló hajó lomha testének kitértek.

Ó milyen jól lehetett imádkozni e fönségesen szép éjjelen a nagy, néma csendben ... A Szentföld közelségének tudata varázslatos mély benyomást gyakorolt reám és örömkönnyek csordultak ki szememből, mikor a zsoldárossal együtt imádkoztam: „Vigadok mikor azt mondják nekem: az Úr házába megyünk. Lábaik tornácaidban állanak Jeruzsálem ...”

A hajnali szürkületben pillantottam meg először az Úr Jézus szent szülőföldjét. Csodálatos szép látvány volt! A nap még nem bújt ki a lilás színben sötétlő júdeai hegyek mögül, de legyező-

formában előtörő aranyos sugárkévei finom aranszegéllyel kerezték a szeszélyes alakú, könnyű reggeli felhőket, melyek mint egy ragyogó glória, lebegtek az áldott föld feletti Néma megihletődöttséggel borultunk térdre a hajó fedélzetén és meghatottan rebegették ajkaink: Ave Terra Sancta!” .. Majd partraszállva, ős zarándokszokás szerint, forró csókkal illettük a legszentebb földet és eddig talán sohasem érzett lelkesedéssel és mély áhítattal zúgott föl ajkainkon a Te Deum Laudamus, a ferencesek ősi templomában.

Szent elfogódottsággal ültünk autóinkba és szemléltük a szent tájakat, melyek elsuhantak mellettünk. Amikor Jeruzsálem falai alá értünk, úgy érzem, mintha szívem a torkomban dobogna, de mélységes meghatódottságunk akkor érte el tetőpontját, mikor nemsokára ott térdeltünk a Szentsír előtt, szent hitünk e drága zálogánál. Sírunk és zokogtunk mindnyájan, mert a Szentsírből kiáradó isteni kegyelem még a legkeményebb szíveket is meglágyította. Az öröm, a boldogság és a hála könnyei voltak azok, melyekkel az Úr Jézus sírját öntöztük, melyről immár közel kétezer év óta a könnyek sohasem száradnak föl. Valahol azt olvastam, hogy a könny a legszentebb bor, mely Isten szőlőjében termett. Továbbfűzöm ezt a mélytartalmú gondolatot, mikor azt mondom, hogy ez az isteni, bor az igaz szívek mélyéből saj tolódik ki a szemre, a lélek tükrére, hogy onnan forró, lágy cseppekben peregjen végig az arcokon. Ezért van az, hogy minden igaz könnyeket hullató szemben az Isten képét lehet látni. A Szentsír előtt hullatott könnyek lemosnak a szívről, lélekről minden gyarló földiességet és csodálatos világsággal nyílnak meg lelki szemeink előtt az örökélet nagyszerű perspektívái. Ezek a könnyek Istennek nagy ajándékai, melyekkel az alázatosszívű zarándokot jutalmazza. Lelkiéletünk termékenyítő májusi esőcseppjei ezek a könnyek, mert a Szentföldön elhullatott minden könnycsepp hitünk, reményünk, szeretetünk drága virágait öntözi, táplálja, erősíti és éltető erőt ad a katolikus öntudat sajnos sokszor igen csenevész palántájának is. Erről tanúskodik annak az egyszerű földműves zarándoktársamnak e sokat, vagy talán mindent kifejező fölkiáltása, mellyel nyakamba borult a Szentsír előtt: „Istenem! milyen nagy boldogság is katolikusnak lenni!” íme! mily hatalmas erővel lobban lángra a katolikus öntudat azon a szent földön, melynek minden röge az Úr Jézus szent emlékét hirdeti. És ha mást nem is találnánk ezen a földön, csupán a Szentsírt, még akkor is érdemes lenne csak ezért a sírért ide a messze földre elzarándokolni, hogy átélhessük azokat a leírhatatlanul boldog perceket, a megérkezés felejthetlen és kegyelmekben gazdag pillanatait, melyek kitörölhetlen mély nyomokat szántanak minden igaz zarándok lelkébe.

Isten kegyelméből már háromszor zarándokoltam végig a Szentföldön, de mindig a Szentsír fogott meg legjobban. Szent megrendüléssel imádkoztam az Olajfák hegyén, a Gecsemáné kertben, a Via Dolorosán és a Golgotán; ismételten végigjártam az apostoli hitvallás és a rózsafüzér titkainak szent helyeit, de végül mégis mindig az Úr Jézus szent sírjához tértem vissza, melynek hideg márványlapjára oly végtelenül jólesett ráhajtani fejemet, melyen kei észtül, miként a kimerült akkumulátor új erőre kap a beléjebocsátott villamosáramtól, újból és újból megtöltekezik a szív és lélek, a csodálatos isteni erőforrásból hittel, reménnyel és forró szeretettel. A többi összes szent helyeken is mélyen belevág a szívbe a helyszínén felolvasott evangéliumnak minden szava, de itt a Szentsírnál valahogyan úgy érezzük magunkat, mintha az örökkévalóság kapujánál állanánk. A villámlás vakító fényével világít bele lelkünkbe a csodálatos nagy igazság, hogy miként Jézus megmondotta vala, föltámadt e sírból, úgy mi is fel fogunk támadni, mert ezt is megmondotta, ismételten hirdette és tanította. Ennek a vigasztaló nagy bizonyosságnak, az Úr Jézus összes tanítása végső nagy céljának szemellátható és érzékelhető szent tanújele ez a sziklasír, melyre hús évszázad zarándokai millió és millióinak hullottak a kegyelet, a hála és az örömmel könnyei. Ezért a Szentsírért ragadtak fegyvert a középkor keresztesvitézei és ontották vérüket az esdretoni rónán és Júdea kopár hegyei között. Csak természetes tehát, hogy a szentföldi zarándok szívét is oly ellenállhatlan erővel vonzza magához a Szentsír, mely kell* hogy féltve őrzött kincse legyen és maradjon minden korok minden népének* nemzetének. De nemcsak a Szentsírt, hanem az egész Szentföldet a legnagyobb hódolat, a legmélyebb tisztelet és a legbensőbb kegyelet melegével kell körülvenni az egész civilizált világnak, mert hiszen a keresztény erkölcsöknek, az evangéliumi krisztusi örök igazságoknak a termőhelye ez a föld, melyek nélkül még a legfejlettebb civilizáció sem állhat fönt, mint azt korunkban oly megdöbbentő módon tapasztaljuk. Az az állam és társadalom, mely kiveti magából mindazt, ami krisztusi és csak az anyagiasság elvének hódol, máris a pusztulásra van ítélve. Ezért mondott csődöt a gögös nyugati kultúra is, mely nemcsak, hogy ölbetett kezekkel nézi a sátán és minden ördögeinek réműletes pusztításait és az emberi méltóság teljes lealacsonyítását, megbecstelem'tését, de az anyagi haszon érdekében még az emberi fenevadaknak borzalmasan véres uralmát is törvényesnek ismeri el, sőt még akkor sem emeli fel tiltakozó szavát, mikor szemeláttára döntenek romokba egy virágzó nagy katolikus ország templomait és vetik a lángok martalékául évszázadok műkincseit. Szüksége van az emberiségnek erre az ős energiaforrásra,

mely a Szentföldből állandóan kisugárzik, hogy minden korok és nemzedékek fiai, újra meg újra megtöltezhessenek az igazi keresztény életet fenntartó csodálatos isteni erővel, mely a társadalom és az emberi boldogság alappilléreit, a hit, remény és szeretet tartó oszlopait semmi körülmények között sem engedi meggyengíteni, vagy éppen összeomlani. Az Úr Jézus szent szülőföldjét szeretnünk és becsülnünk kell, mint ahogyan szeretjük és megbecsüljük hazánkat, szüleink és magunk szülőföldjét, mert a Szentföld mindnyájunknak második szülőföldje, melyen a világ Megváltója érettünk szenvedett és meghalt, hogy lelkünk újjászülethessen a szent kereszttségben. Nem szabad és nem lehet tehát a Szentföldet egyszerűen semleges külfölddé degradálni, mert a legegyszerűbb kötelesség kegyelet és hála is tiltja ezt.

A föld népei és nemzetei ki is veszik részüket a Szentföld megbecsüléséből, mint azt minden Szentföldet járt zarándok léptenyomon tapasztalhatja. Szép templomok, iskolák, árvaházak és más intézmények hirdetik a világ nemzeteinek áldozatkészségét és kegyeletét. Ott van például az amerikai katolikusok pénzén felépült gyönyörű bazilika a Tábor hegyén és a Gecsemáné kert Agónia bazilikája, mely nagy részben szintén ebből a pénzből épült fel; a francia pénzen épült mintaszerű monumentális szaléziánus árvaház az Istenfiúság remek templomával Názáretben, a németek pompás Dormitio bazilikája a szent Sión hegyén, mely nemesvonalú sziluettjével az egész szent városnak jellegzetes ismertetőjele lett. De ki győzné hirtelen felsorolni mindazokat az egyházi, jóléti és kulturális építményeket és intézményeket, melyeket a világ nemzeteinek áldozatkészsége létesített és fenntart a Szentföldön?

Boldogult királyunk, I. Ferenc József is igen nagy jótévedője volt a Szentföldnek. Számos alkotás hirdeti nemességét és mélységes tiszteletét a Szentföld iránt. Jeruzsálem szép plébánia-templomát ő építtette, a Názáreti angyali üdvözlés templomának díszes főoltárát is ő emeltette és ugyancsak ő tette lehetővé a Szentsír őreinek, hogy emberségesebb hajlékot nyerhessenek a Szentsír templom kolostorában. Az osztrák-magyar, vagy más néven a „Szentcsalád zarándokház”-ban is van egy-két magyar vonatkozású emlék, de a zarándokház komoly veszedelemben forgott és forog még ma is, ha nem igyekszünk minden eszközzel megakadályozni, annak idegen kézre kerülését.

A tisztán magyar áldozatkészségnek és kegyeletnek azonban, sajnos, csak igen kevés nyomára akadtunk, pedig hát az ős páloskolostor rommaradványai fönt a Tábor hegyén, bizonyítják, hogy volt idő, mikor a magyarok is intenzívebben kapcsolódtak bele a Szentföld iránti érdeklődés és kegyelet kultuszába. Mindössze két magyar

emléket találtunk 1927-ben a Szentföldön, nevezetesen az Olajfák hegyén a Miatyánk templom keresztfolyosóján 42 nyelven van megörökítve ablaknagyságú befalazott majolikaszerű táblákon az Úr imádsága, melyre itt tanította tanítványait Jézus. A magyar nyelvű Miatyánkot boldogult Fraknoi Vilmos püspök kezdeményezésére helyezték el itten, sajnos, két bántó sajtóhibával ékesen. A másik magyar emlék, bár még ennél is egyszerűbb, de mégis sokkal nagyobb benső értéket képvisel, mert egy alázatos, széplelkű, gerinces és acélosakarátú magyar embernek rendíthetlen mély hitét, tettekész energiáját és mélységes forró szeretetét Krisztus iránt sugározza ki még ma is magából az az embermagasságú nehéz tölgyfakereszt, melyet Mérő József bajai lakos, többévi fáradságos gyalogmenetben a vállán vitt le Bajáról Jeruzsálembe. A Gecsemáné kert mellett, Szűz Mária sírja közelében, a Gecsemáné barlangban, melyben az Úr Jézus oly sokat tartózkodott tanítványaival és amelyben őket visszahagyta szenvedésének éjjelén is, őrzik a ferences barátok azt a magyar tölgyfakeresztet, melyet büszkén mutogatnak öt világrész zarándokainak mint a hit, remény és szeretet sokatmondó szép zálogát. Akkoriban az egész Szentföld, pogány és keresztény egyaránt épült ennek az öreg magyar embernek mélységes hitén és alázatosságán, mely erőt adott neki ahhoz, hogy e nehéz keresztet ide hozza és vállán e keresztel kövesse az Úr Jézus szent lábnyomait a Szentföldön.

Már három alkalommal részesültem abban az örömben, hogy a Gecsemáné kert Krisztus olajfáinak tövében termett, illatos színes virágokkal ékesíthettem föl ezt a nekünk magyaroknak különösen kedves keresztet és meghatott lélekkel emlékezhettem meg e széplelkű honfitársamról. Meghatódottan állottuk körül e szerény magyar emléket, mely távol hazánktól oly édes honi melegséget sugárzott bele szívünkbe. Hiába! a vér nem tagadhatja meg önmagát! Valahogyan jólesett látnunk, megölelni, megcsókolni ezt a honi földből idehozott magyar keresztet, mely az önérzetes büszkeség és boldogság melegét is reánk árasztotta. Büszkék voltunk rá, hogy magyar testvérünk emlékét ily nagy kegyelettel őrzik a szentföldi barátok. És mikor fölcsendült az ének s végül a magyar himnusz ajkainkon, megint csak végigperegtek a könnyek az arcokon és úgy éreztük, hogy ismét gazdagabb lett lelkikincstárunk oly javakkal, melyeket a tolvaj nem lophat el, a rozsdá meg nem emészthet. Mindnyájan azzal az óhajjal szívünkben hagytuk el ezt a kedves szentélyt, hogy bárcsak mindnyájan, a honmaradtak is Mérő József hitével tudnának hinni, remélni és szeretni és akadályt nem ismerő önfeláldozással és energiával dolgozni, munkálkodni a régi boldog Regnum Marianum feltámasztásán.

Talán az isteni Gondviselés intézte úgy a dolgokat, hogy első szentföldi utam alkalmával a Geesemáné barlang szentélyéből egyenesen az Agónia bazilikába menjünk, melynek belső kiképzési munkálatai éppen akkor voltak folyamatban. Szívünk és lelkünk még a Geesemáné barlang mély benyomásaival volt tele, mikor mély megrendüléssel borultunk le arra a sziklakőre, melyre az Úr Jézus véres veritéke hullott az első Nagycsütörtök éjjelén. Az egyszerű magyar tölgyfakeresztből belénk sugárzott szent büszkeség, öröm és tenniakarás vágya nem csekély mértékben járult hozzá a legszilárdabb elhatározáshoz, hogy a világ nemzeteinek ez impozáns hódolatában, melyet ebben a bazilikában éppen bemutatni készülnek, nekünk is részt kell vennünk.

Ugyanis a barátok a világháború után eszközölt ásatások útján megtalálták a Geesemáné kertben Constantin császár 4. században épült bazilikájának alapfalait, mely bazilika már akkor méltó keretekbe foglalta azt a szent sziklát, melyen az Úr Jézus, kereszthalálát megelőző éjjelen, halálfélelmében vérrel veritékezett. A főoltár alapjait is megtalálták, mellyel együtt napfényre került a bekeretezett sziklafelület is, melyen az Úr Jézus imádkozott. Ezek az ásatások nem mentek simán, mert amikor egymásután kerültek elő a föld mélyéből az ősi bazilika szép oszlopfejei, faragott díszei és a bazilika mozaikpadlója, a szakadár görögök igényt támasztottak a szentélyre olymódon, hogy majd amikor a bazilika fölépül, annak használata legyen közös. A ferencesek persze erről hallani sem akartak, mert hiszen már 700 év óta keservesen tapasztalhatták, hogy mit jelent az ilyen közösség.

A görögök a visszautasító válaszra azzal feleltek, hogy megszállották az ásatások színhelyét és aki csak közeledni is merészelt, egyszerűen leütötték. Nem egy szegény ferences barát kiömlő piros vére folyt akkor a Geesemáné kert virágos földjére. Hosszú időn keresztül szünetelt a munka, míg végül is egy ügyes gondolattal sikerült megszabadulni a görögöktől olymódon, hogy a barátok egy teljesen értéktelen oszlopot — mely csak megjelölési célt szolgált, de a görögök azt Júdás oszlopának tartották — átengedtek a szakadár pátriárkának tekintélyes nagy összeg fizetése kíséretében. Ezzel azután helyreállott a béke, úgyhogy a bazilika csakhamar fölépült, melyet mihelyt fedél alá került, a pápa megbízásából Giorgi bíbornok 1924-ben mindjárt föl is szentelt, nehogy e szentemlékü hely hosszú és bizonytalan ideig szentmise-áldozat bemutatása nélkül maradjon. A munkálatok azután lassan tovább folytak, de mikor a barátok látták, hogy önerejükből nem képesek azt befejezni, a világ katolikus népeihez fordultak szeretettel, hogy a fölépült bazilikát fölékesítsék.

Anglia, Francia-, Olasz-, Spanyol- és Németország, Belgium, Kanada, Csile, Brazília, Amerika, Mexikó, Argentína és Ausztrália katolikusai a legnagyobb készséggel vállalták magukra ezt a megtisztelő feladatot és díszes mozaikkal borították a bazilika 12 kupoláját, melyekről az adományozó nemzetek címerei is leragognak. A főoltár előtti hagyományos szent sziklát Ausztrália katolikusai vétették körül díszes rácsozattal. Ilyen módon valóban pregnánsul jut kifejezésre az a nagyszerű és csodálatos egység Krisztus egyházában, mely nem ismer népeket, nemzeteket, világrész- és országhatárokat, hanem csak testvéreket, kik mindnyájan Krisztus gyermekei. A föld népeinek e nagyszerű hódolatába kapcsolódtunk bele, mégpedig oly módon, hogy a világ nemzetei e ritka alkalmú és bensőséges kegyelet megnyilvánulásának az élén a megtépedett, megalázott és ezer sebtől vérző kis csonka Magyarország áll. Sikerként ugyanis kieszközölnünk, hogy a bazilika leghatalmasabb mozaikját, a főoltárnak a vértizzadó Jézust ábrázoló, körülbelül 100 m² nagy képét a mi költségünkön készítsék el. Fölkérésünkre szeretettel és lelkesedéssel állott gróf Zichy Gyula kalocsai érsek vállalkozásunk élére, mely alig pár hónap alatt előteremtette a szerető szívek mélyéből a hozzájárulásként kért 100.000 lírát, sőt a mindennütt megnyilvánult nagy áldozatkészség jóval túl is jegyezte a szükségelt 30.000 pengőt.

Az adományokat kísérő levelek százai tanúsítják, hogy mily mélyen szántott bele a szívekbe, lelkekbe ennek a bensőséges, kegyeletes hódolatnak a gondolata. Valóságos drágagyöngyszemek ezek a följajnlások, melyekből csak néhányat említek itten föl. Egy inasgyerek például egész heti keresetét ajánlotta föl megható sorok kíséretében. Három elemista és két gimnazista tanuló egyhavi összegyűjtött zsebpénzüket küldték be „a szenvedő Jézus szent emlékére”. Egy egyszerű napszámosasszony, közel egy éven át még az ételmet is megvonta szájától és amikor megszámláltuk az újságpapírba csomagolt halom pénzt, az összeg 122 pengőt tett ki. Egy másik szegény asszony pedig zsebkendőjéből bogozott ki 5 pengőt és mikor a nevét kérdeztem, azt felelte: „minek mondjam meg, szenvedő Jézusom úgysis tudja, hogy én is mennyit szenvedek érte”. Egész kis könyvet tenne ki e levelek közlése, melyek ékesen bizonyítanak, hogy a nagy mozaikkép minden egyes követ a legmélyebb hit és a leggyöngédebb kegyelet hordta össze. Az elszakított országrészek és a külföld katolikus magyarjai is megkapó bensőséggel vettek részt ebben a hódolatban. Amerika különböző államaiból is igen szép adományokat kaptunk. Közel egy kilogramm aranyékszer és több kilogramm súlyú ezüstadomány is összegyűlt, melyekből egy remekművű kehely készült, drágakövekkel és zománc-

képekkel díszítve, melyek Jézus szenvedését és a magyar címert ábrázolják. A magyar katolikusoknak ezt az impozáns ajándékát 1929. év őszén egy, a kalocsai érsek vezetése alatt a Szentföldre ment hódoló és bűnbánó nemzeti zarándoklat ajánlotta föl, díszes, pergamentre latin és magyar nyelven írt okmány átnyújtásával Aurelio Marotta akkori szentföldi custos atyának. A följajnló okmány szövege a következő:

„Főtisztelendő Custos Atya!

Az 1927-ben a Szentföldön járt magyar zarándokok lelkét mélyen megkapta az a gondolat, hogy a Gecsemáné kert Agónia bazilikájában, a vértizzadó Jézus emlékének hódoló nemzetek között, szintén helyet kérjen magának. Az egész magyar katolikuság ujjongó örömmel és hálával fogadta a szentföldi Custodiának kitüntető följajnlását, mely lehetővé tette, hogy az Agónia bazilikának hatalmas főoltár mozaikképét a magyar címer díszítse. Mi átéreztuk mindnyájan ennek a kitüntetésnek jelentőségét és nagy értékét és boldogok vagyunk: mert valóban mi — akik a nagy világháborúban országunk kétharmadrészét elvesztettük — szenvedtünk és szenvedünk legtöbbet és így mi, magyarok vagyunk elsősorban ráutalva, hogy bensőséges hittel, megrendült lélekkel imádkozzunk együtt a szenvedő Jézussal: Atyám! múltjék el tőlünk a pohár, mindazonáltal ne a mi, hanem a te akaratod teljesebben.

A felállítandó mozaikképnek minden egyes mozaikkövét a rendíthetlen mély hit, remény és szeretet hordta össze nemcsak Csonka-Magyarországból, hanem az Ó- és Újvilágban élő magyar katolikusoktól, úgyhogy ez a kép, nemzetünknek köbefagyaszott bensőséges imádsága és alázatos hódolata, az érettünk oly sokat szenvedett Úr Jézus iránt. Tudjuk, hogy ezek a kövek élni fognak még akkor is, mikor adományozóik már régen porladozni fognak, mert amikor esténként ráborul az éj leple a Gecsemáné kert ezüstös és titokzatosan suttogó olajfáira és az öröklámpás vörös szelíd fénye reszketve törik meg a néma csendben a fényes mozaikköveken, azokat ismét új életre fogja csókolni és így e kövek mindenkor ki fogják sugározni a beléjük sűrített imádságot.

Örömmel és szent áhítattal ajánljuk föl tehát a magyar katolikusok nevében ezt a hódolati mozaikképet, mely mindenkor hirdetni fogja országnak, világnak, hogy Szűz Mária virágos kertjének, a Regnum Marianum hú gyermekeinek hitét és szeretetét a Megváltó Jézus iránt megtörni nem lehet, mert ha most megpróbáltatások is szakadtak reánk, de rendület-

lenül hisszük, hogy el fog jönni a feltámadás és Isten nagyobb dicsőségére és szent egyházunk díszére, ismét a régi fényében fog ragyogni a nagy, a történelmi Regnum Marianum, Szent István apostoli királyunk ősi nagy birodalma. Úgy legyen.

Alulírottak, kik itt megjelentünk a magyar katolikusok és a magyar nemzet nevében, alázatos szívvvel zarándokoltuk végig az egész Szentföldet és nevünk aláírásával erősítjük meg a magyar nemzet hódolati képének felajánlását.”

Következnek az aláírások:

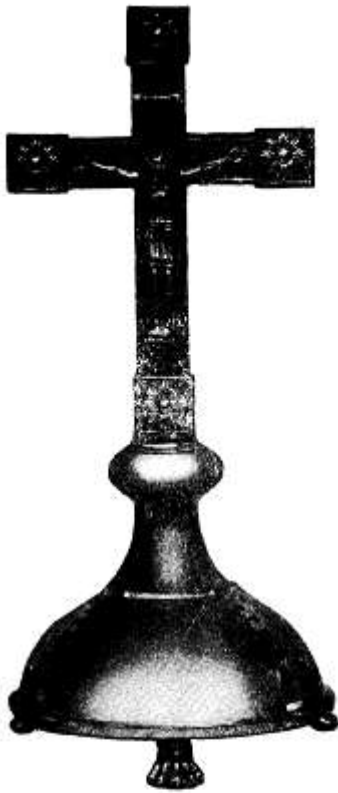
<i>Gróf Zichy Gyula</i>	<i>Dr. Vass Tibor</i>
kalocsai érsek	p. ü. tanácsos
<i>ő kir. fensége Erzsébet főhercegnő</i>	<i>Dr. Avédik Félix</i>
<i>Dr. Csizsárik János</i>	kir. tvsz. bíró
megh. min., püspök	<i>Dr. vitéz Baksay József</i>
<i>Dr. Madarász István</i>	OTI orvos
apát, min. tanácsos	<i>Bárános Mária</i>
<i>Dr. Ágoston Géza</i>	<i>Dzoorák Antal</i>
szkfV. árvaszéki elnök	gyáros
<i>Dr. Mosonyi Dénes</i>	<i>Dworák Antalné</i>
p. prelátus kanonok	<i>Farkas Anna</i>
<i>Pilismaróti Bozóky Gyula</i>	<i>Fáy Árpád</i>
ny. vk. ezredes	tanár
<i>Pilismaróti Bozóky Gyuldné</i>	<i>Dr. Galánthai Fekete</i>
<i>Dr. Rónaszéki Trux Jenő</i>	<i>László</i>
min. tan.	kir. közjegyző
<i>Dr. Feichtinger Mátyás</i>	<i>Dr. Katona Lajosné</i>
sz. sz. bíró	<i>Kalovics Rezső</i>
<i>Dr. Podhorányi József</i>	bencés tanár
prelátus-kanonok	<i>Kossányi Ödönné</i>
<i>Dr. báró Vécsey J. Aurél</i>	tábornok neje
c. kanonok	<i>Dr. Kubinyi Kálmán</i>
<i>özv. Schorsch Ferencné</i>	ügyvéd
udvarhölgy	<i>Somorjai Lukachich</i>
<i>Magyar István</i>	<i>Ferenc</i>
plébános	gyárigazgató
<i>Gáli Antal</i>	<i>Vitéz Német Imre</i>
missziós lelkész	
<i>Dr. Fábrián Gáspár</i>	
építészmérnök	
<i>Dr. Paulovits Sándor</i>	
Szentsír-lovag	

István apát, a főváros nevében dr. Ágoston Géza árvaszéki elnök mondottak magasan szárnyaló beszédet.

Az ünnepség alkalmával még számos oltárterítőt és templomi ruházatot adtunk át. Ő királyi fensége Erzsébet főhercegnő személyesen adta át az ő és nővére Mária orleánsi hercegnő nevében az árpádházi szentek túfestésű képeivel díszített, nehéz aranyhímezésű misemondó-ruhát. Az ünnepség az Agónia bazilikában fejeződött be azzal a főpapi szentmisével, melyet a kalocsai érsek mondott, mely alkalommal az említett misemondó-ruhát és a fölajánlott díszes kelyhet használta.

A halványrózsaszínű júdeai márványból épült bazilika, melyet két szép korinthusi oszlopsor oszt három hajóra, 28 m hosszú, 16 m széles és 18 m magas. Kupolái mozaikjának főmotívuma az összehajló olajágak, melyek az ablakokon beszűrődő tompított sárgás fényben, a holdvilág illúzióját keltik a szemlélőben, amint az egymásba boruló olajfaágakat szelíd fényével megezüstözi. A bazilika híven tükrözi vissza azt a misztikus szomorú hangulatot, melynek központjában a magárahagyott, halálfélelmében vértizzadó Jézust véljük látni, amint a sziklán térdel. A megrázóan kifejező hangulat azonban csak akkor lesz teljes, ha majd elkészül a hatalmas mozaikkép, melyet most csak egy ideiglenes festmény helyettesít. És amikor majd ott fog ragyogni a magyar angyalos címer a bazilika legelőkelőbb helyén, öt világrész zarándokai fogják hírülvinni a világnak, hogy a Gecsemáné kertben a szenvedő Krisztusnak hódoló nemzetek élén, egy megcsontított, vérestestű, sokat szenvedő kis nemzet térdel a Krisztus-vérrel ázott sziklán, mely nemzetet mindenáron sírba akartak dönteni, de ez a nemzet nem akar meghalni, ezért kéri oly rendíthetlen hittel, reménnyel és szeretettel: Atyánk, múltjék el tőlünk a keserű trianoni pohár.*

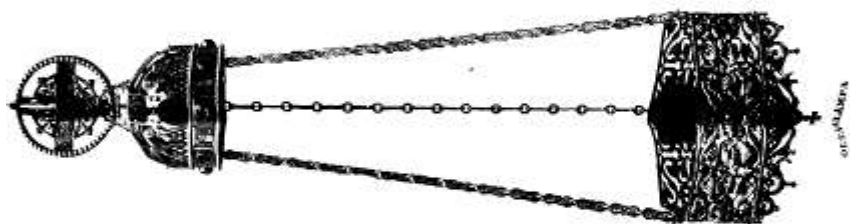
* A Custodia nem akarja elhamarkodni ennek a monumentális mozaikképnek a sorsát; azt akarja, hogy a kép minden tekintetben nemcsak elsőrangú művészi alkotás, hanem erősen kifejező is legyen. Ezért hirdetett nemzetközi pályázatot a kép megtervezésére. A beérkezett pályaművek közül messze kimagaslik magyar művésznünknek, Muzsinszki Nagy Endrének a munkája és jelenleg úgy áll a dolog, hogy művésznünk megbízást kapott arra, hogy egy legutóbb bemutatott munkáját, a Custodia megjegyzései értelmében átdolgozza. Minden reményünk megvan tehát arra, hogy nemcsak a magyar címer fogja díszíteni a nagy képet, hanem hogy a magyar művész kompozíciója fog kivitelre kerülni. Legutóbbi jeruzsálemi tartózkodásunk alkalmával (1931) az új custos kijelentette, hogy még ebben az évben hozzáfognak a kép kivitelezéséhez. Meg kell jegyeznünk még azt, hogy a 100.00 líra hozzájárulásunk csupán egy hányadát teszi ki annak az összegnek, amibe a kép kerül. A bazilika művészi bizottsága egységes terv szerint, a saját ugyanazon mozaikmesterével készítteti el a képet, ki a többi nemzetek kupoláit is kirakta. A bizottság semmi körülmények között sem engedhetné meg azt, hogy miként a Dormitio magyar kápolnájának a mozaikját, úgy ezt is mi magunk készítsük el. Nem lesz éreketlen, sőt felesleges, még azt is megemlíteni, hogy az esetben, ha ezt a mozaikot is mi magunk rakhatnánk ki, a meglevő 35.000 pengővel szemben legalább is 130.000 pengőre lenne szükségünk!

ARANYKEHELY ÉS OLTÁRFELSZERELÉSEK

MACCABOK SÁNTYÁSSONYS KÁPUSZA, IODERTŐRŐKS

OROSZMÁRKVA

A GÖRÖGHÁNY BAZILIKÁJA TÜZELZETT MIZÁJIS, AGONIA KÉP

Az 1929. évi bűnbánó, hódoló és felajánló zarándoklatunk emlékét a budapesti gellérthegyi sziklabarlang falán is megörökítettük a következő szövegű fehér márványtablán:

Hálás szívvel köszönjük drága Szűz Anyánknak,
 hogy a palesztinai zavargások idején minden
 baj nélkül, kegyelmekben felette gazdagon
 vezette végig bűnbánó zarándoklatunkat
 Szent Fiának áldott szülőföldjén.

Gróf Zichy Gyula kalocsai érsek
 vezetésével 1929. év őszén Szentföldön
 járt zarándoklat résztvevői.

A márványtablát a kalocsai érsek áldotta meg 1930. év tavaszán, csaknem az összes zarándokok jelenlétében, ő kir. fensége Erzsébet főhercegnővel az élén. Ugyanezen a napon helyeztük el a külső Ferencváros szükségtemplomába azt a nehéz olajfakeresztet, melyet vállainkon vittünk végig a Via Dolorosán és amelybe az érsek elhelyezte a szent keresztnek azt a kis szilánkját, melyet az akkori nuncius, Orsenigo Cesare adományozott az egyházközségnek. Ez a Jeruzsálemből hozott kereszt lett a kiinduló pontja annak a szép eszmének, hogy az egyházközségnek időközben felépült új templomában egész éven át, minden hó első péntekén keresztúti ájtatosságot tartva, a szent kereszt tiszteletére még jobban kimélyítsék. A keresztút állomásai Jeruzsálemből hozott olajfakeresztekkel vannak megjelölve, melyek a jeruzsálemi állomások ereklyéit foglalják magukban. Az egyházközség agilis és mély hitű elnöke tervbevette még a szent kereszt feltalálási kápolnája hű másának az elkészítését is.

íme! Mennyi áldás fakad egy szentföldi zarándoklat nyomán!
 De még mást is eredményezett ez a bensőséges szép zarándoklat,
 mert miként az 1927. évi utunkon született meg az Agónia bazilika
 főoltárképe megcsináltatásának az eszméje, úgy az 1929. évi zarándoklatunk hozta haza a sionhegyi Dormitio* Magyarok Nagyasszonya

* Szűz Mária elszenderülési helyét már az ősi kegyelet is „Dormitio Mariae” névvel illette és már az első századokban ismételtén díszes nagy bazilikát emeltek e hely fölé, melyeket azonban a századok vihara ismételtén le is tarolt. Legutóbb a keresztiesvitézék építették föl, de a török uralom alatt ismét elpusztult. Szent Ferenc fiai a Szentföldre érkezésük után már a 13. században ismét föl akarták építeni, de a mohamedánok gyűlöletes makacsságán megghiúsult a szándékuk. Meg kellett elégedniük azzal, hogy a romhalmaz közepette titkosan megjelölhették az elszenderülés

kápolnájának bensőséges szép gondolatát. Amikor ugyanis 1929. év őszén könnyes szemmel állottuk körül a sionhegyi Dormitio bazilika alsó kriptatemplomában Szűz Anyánk elszenderülési oltárát és felcsendült ajkunkon a fohász: Boldog Asszony Anyánk, régi nagy Patrónánk..., mély meghatódottságunk a Dormitio derék őreit, a jó beuroni atyákat is magával ragadta, úgyhogy velünk együtt énekeltek ők is. E bensőséges meghitt, ájtatos, kedves hangulatban ajánlotta föl a jó Maurus atya, kit már régebről ismertem, hogy a Szűz Anya oltárát övező hat kápolnafülkék egyikét ékesítsük föl mi magyarok, mert akik ily őszinte szívvel és igaz szeretettel tisztelik Isten Anyját, azoknak állandóan itt kell maradniok, hogy lovagi díszörséget álljanak azon a szent helyen, hol a Boldogságos Szűz szíve utolsót dobbant e földön. Kitörő nagy lelkesedéssel fogadtuk el e megtisztelő följajánlást és nyomban meg is alakítottuk a kalocsai érsek elnöklete alatt a „Sionhegyi Dormitio magyar kápolnabizottságát” és ki is választottuk magunknak az utolsó vacsora terméhez legközelebb eső kápolnafülkét. Azzal a boldog tudattal búcsúztunk el akkor a Dormitio szép szentélyétől, hogy annak egy parányi kis részét már magunkénak mondhattuk. Nem kételkedtünk egy pillanatig sem abban, hogy nemsokára ismét vissza fogunk térni ide arannyal, ezüsttel, márvánnyal és csillogó mozaikkövekkel megakadva, hogy méltó módon fölékesíthessük az első szentföldi magyar oltárt, a Magyarok Nagyasszonyának szentelt kis kápolnafülkét. És úgy is lett, mert már rövid másfél év elmúltával csakugyan ott állottunk ismét Jeruzsálemben Szűz Anyánk sionhegyi kedves szentélyében, hogy fölavassuk a bájos szépségében tündöklő teljesen kész magyar kápolnát.*

1931 április hó 14-én, ismét a kalocsai érsek vezetésével indult útnak az a magyar nemzeti zarándoklat, mely a magyar katolikusoknak ezt a pompás ajándékát fölavatta és átadta.

Április 30-án érkezünk a szent városba Kis-Ázsián, Szírián,

helyét ötös keresztjükkel. Ez a vak gyűlölet üzte ki a barátokat az utolsó vacsora terméből is a 16. században.

1898-ban II. Vilmos német császár keleti útja alkalmával a szultán segítségével megvásárolta a sionhegyi romokat és egy kegyes gesztussal a Német Szentföldi Egyesületnek ajándékozta, kik azután hamarosan fölépítették a Domitio impozáns szép bazilikáját, úgyhogy 1907 karácsony éjjele óta ismét az Úr Jézus uralkodik a kenyér és bor színe alatt Sionnak szent ormán, honnan a hitetlenség több mint három évszázadon át száműzte.

* A magyar kápolna minden része Budapesten készült. A negyedgömbalakú kupola mozaikját, Muzsinszky Nagy Endre festőművész kartonjai után, Zsellér Imre mozaikmester műterme rakta ki. A márványoltárt Kral Gyula budai kőfaragómester faragta, míg az összes ötvösmunkákat Bittner Lajos aranykoszorús ötvösmester készítette, ugyancsak Muzsinszky festőművész tervei szerint. Az oltár triplichon képeinek készítésénél 14 kg ezüst használtatott föl. A kép alakjainak arca ezüstbe foglalt rekeszes zománc.

Galileán és Szamarián keresztül és másnap, május hó első péntekén bűnbánó szívvel járultunk a szentáldozáshoz Jézus szent sírjánál; délután pedig megrendült lélekkel vettünk részt a hivatalos keresztúti ájtatosságon a Via Dolorosán. Május 2-án, szombaton reggel Szűz Máriás selyem nemzeti lobogónk alatt vonultunk föl a szent Sión hegyére, hol nagy ünnepséggel, meleg szeretettel és kitörő örömmel fogadtak minket a Dormitio szentély őrei, a beuroni német bencésatyák apátjukkal az élén. Amikor az apátság kapujához értünk, megszólaltak a szép Dormitio bazilika összes harangjai. Legelőbb az 51 kilós Szűz Mária harangot szentelte föl az érsek, azután levonultunk a kriptatemplomba, hol nyomban kezdetét vette a kápolnafölszentelés hosszas, de mindvégig bensőséges és megható szertartása, melyen a jeruzsálemi pátriárka és custos atya képviselői és a magyar konzul, valamint egy kisebb csoport német zarándok is résztvett.

Az oltárba az árpádházi szentek és Szent Gellért ereklyéit helyezte el az érsek, mely utóbbit Velence pátriárkájától kaptuk.

A fölszentelést nyomban követő érseki szentmise alatt közös szentáldozáshoz járultunk és buzgó imáinkkal ajánlottuk föl honmaradt testvéreink egymillió szentáldozását is hazánk sorsának jobbrafordulásáért. Az érsek lélekbemarkoló szép beszédben méltatta a mai napnak és e szép magyar kápolnának súlyát és jelentőségét.*

A kápolna fölszentelése után a kolostor ünnepi termében gyűltünk össze, mely egy hatalmas, bársonyra hímezett magyar címerrel, magyar és pápai zászlókkal, virágokkal volt földíszítve. A főfalon a következő díszbetűs fölírás tündökölt ékesen: „Isten hozott Mária országának kegyes zarándokai”. A Dormitio apátjának üdvözlő beszédjére a kalocsai érsek mondott mély, gondolatokban gazdag szép beszédet, majd pedig a kápolnát följajnló díszes pergamentokmányt olvastuk föl ünnepélyesen és írtuk alá mindnyájan.

Az ó-román stílusban készített díszes pergament keretén Patrona Hungáriáé és a 12 apostol képe, míg a közepén az angyalos magyar címer látható. A pergament szövege latin és magyar nyelven van írva díszes iniciálékkal. A magyar szöveg a következő:

* A szentmise alatt az érsek azt a remekbe készült n.ooo pengő értékű színarany kelyhet használta, melyet az arany ékszeradományokból öntettünk, illetve készítettünk. A legnemesebb drágakövekkel kirakott és Szent Imre életéből vett négy zománcképpel, valamint a zománcba rakott magyar címerrel ékeskedő kenelylyel a Szent Imre év emlékét óhajtottuk megörökíteni a jeruzsálemi első magyar szentélyben.

„Főtisztelendő Apát Úr! Főtisztelendő Atyák!

Alig másfél évvel ezelőtt, 1929 szeptemberben jártunk utoljára a szent Sión hegyén, mikor igazi szent lelkesedéssel fogadtuk Maurus prioratya ama minket megtisztelő ajánlatát, hogy a Szűz Anyánk elszenderülési oltárát körülövező hat kápolnafülkék egyikét mi magyarok ékesítsük föl. És hogy ez a lelkes örömünk nem csupán föllobbanó szalmaláng volt, bizonyítja az az örvendetes tény, hogy ismét itt állunk Isten kegyelméből Szűz Mária oltára körül, hogy a magyar művészek alkotta munkánkat följajánljuk hazánk patrónájának és átadjuk gondozás végett a főtisztelendő bencés atyáknak, a Dormitio szentély őreinek.

Nyomasztó nehéz gazdasági viszonyok között vállalkoztunk a csaknem lehetetlennek látszó föladatra, melyet Isten kegyelméből mégis sikerült elvégeznünk és most itt ragyog a Magyarok Nagyasszonya kápolnafülke, melyet hitünk, reményünk és szeretetünk minden melegével, aranyba, ezüstbe, csillogó mozaikkövekbe és márványba sűrített buzgó imáinkkal ékesítettünk föl.

Az 1929. évi bűnbánó zarándoklat vezére, gróf zichi és vásónkeői Zichy Gyula kalocsai és bácsi érsek, klasszikus szépségű körlevelének meleg és szeretetteljes szavai lángragyujtották a hit, remény, szeretet és áldozatkészségnek szent tüzét a lelkekben, melynek nyomán megindult az adakozás az egész országban; király és koldus, gazdag és szegény egyaránt hozzájárult a szent és magasztos célhoz. Jó példával járt elől a, hontalanság keserű kenyerén élő-királyi család minden tagja, továbbá ő királyi fenségeik, Mária Dorottya orleánsi hercegnő és Erzsébet kir. hercegnő, kiknek fejedelmi felajánlásai mellé a szegény koldusok fillérei és a középosztály áldozatos adományai sorakoztak. A féltve őrzött családi ékszerdobozok is megnyíltak, hogy a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére a legkedvesebb és legdrágább emlékű ékszereket is följajánlják.

Országszerte visszhangra találtak a szívekben az érseki körlevél szép szavai: „Sión hegye napsütésben ragyog és a Dormitio hófehér temploma nélkülünk is fenséges himnuszt zeng Isten Anyjának, mi azonban — Mária országa — nem hiányozhatunk ebből a himnuszból, hiszen mi is tisztelői, testőrei, gyermekei vagyunk és elesett nemzetünk nevében, összetett kezekkel s imádságos szívvel ott akarunk állani, ahol ő átlépett e földi életből az örök hazába s ahol ő majd nekünk is ajtót nyit a boldogság felé.”

Amikor ma hazánk sorsának jobbrafordulásáért könyörgő zarándoklat vezetője, gróf zichi és vásonkeői Zichy Gyula kalocsai és bácsi érsek e kápolnát megáldja, oltárába az árpád-házi szentek és Szent Gellért ereklyéit helyezi, csonka hazánk katolikusainak egymillió szentáldozását és tömérdek sok imát, szentmisét, valamint jócselekedetet ajánl föl hazánk Patrónája útján az ő Szent Fiának, az Úr Jézusnak, hogy könyörüljön elesett nemzetünkön. Elhoztuk magunkkal aranykoszorús meseterünk, Szlezák László harangöntő és neje, Vancsó Annának adományát az 51 kg súlyú kis harangot is, hogy annak érc-hangja mindenkor Szűz Mária dicsőségét hirdesse a szent Sionnak ormán és szálljon vele az égbe minden magyar igaz fohásza:

Boldogasszony anyánk,
Régi nagy patrónánk,
Nagy ínségben lévén,
Így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról.

Aláírók:

<i>Gróf Zichy Gyula</i> kalocsai érsek	<i>Lappert Rezső</i> főv. műsz. tan.
<i>Dr. Mosonyi Dénes</i> pápai prel., apátkanonok	<i>Mártonffy Barna</i> földbirtokos
<i>Hász Brokárd</i> karmelita provinciális	<i>Gelat Elias</i> magyar konzul
<i>Btiday János</i> kanonok	<i>Id. Nerfeld Ferenc</i> magánzó
<i>Dr. Báró Vécsey J. Aurél</i> c. kanonok	<i>Dr. Szabados János</i> orvos
<i>Főt. Feichtinger Mátyás</i> igazgató	<i>Szabó József</i> járásbíró
<i>Főt. dr. Lippay Lajos</i> vicerektor	<i>Dworák Norbert</i> gyáros
<i>Kálovics Rezső</i> bencés tanár	<i>Szekuli Pál</i> ny. rend. alt.
<i>Bertha Kálmán</i> minorita	<i>Gróf Draschkovich Ivánné</i> szül.
<i>Láng Ince</i> ciszt, tanár	<i>Pongrác Karola</i> özv. gróf Bolza Péterné szül.
<i>Pilismaróti Bozóky Gyula</i> ny. vk. ezredes	<i>Pongrác</i> <i>Mártonffy Barnáné</i> özv. Stuchlich Ferencné
<i>Dr. rónaszéki Trux Jenő</i> min. tan.	<i>Pávits Illésné</i> <i>Szabó Imréné</i> <i>Kovács Borbála</i> özv. Gyemó Antalné
<i>Bárá Schell Ferenc</i> földbirtokos	

A teljes számban egybegyűlt bencés atyák látható nagy boldogsággal és meghatódottsággal hallgatták az okmány szövegét és mély megindulással vették át a szentély gondozását. A kis magyar harang szava, úgymond, mindig figyelmeztetni fogja őket a Boldogságos Szűz Anyát oly bensőségesen tisztelő Magyarországra, melyért naponta fognak imádkozni. A fényes és barátságos vendéglátás után nehezen búcsúztunk a jó bencés atyáktól, de csak azért, hogy néhány óra múlva ismét visszajöjünk a mi kedves magyar szentélyünkhöz, mely mindnyájunknak oly nagyon, egyszeriben a szívéhez nőtt. Itt tartottuk meg ugyanis este aznapi májusi ájtatosságunkat. Ó milyen bensőséges, bájos és kedves volt ez a mindennap más és más szent helyen megtartott fohászkodásunk, mely Názáret-től kezdve végigkísért bennünket az egész Szentföldön, Egyiptomon, a tengeren és egész Olaszországon. De még akkor is, mikor utolsó litániánkat tartottuk Szent Antal sírjánál és Triesztben S. Antonio templomában kedves és felejthetlen emlékként zsongott lelkünkben a jeruzsálemi „Magyarok Nagyasszonya kápolnájában” megtartott májusi ájtatosság. Atézertük mindnyájan annak a helynek nagy szentségét, melyre Isten kegyelméből a Szentföld első magyar oltárát fölépíthettük. Sión hegyének minden köve, porszeme és levegőatomja azokról a szent emlékekről beszélt szívünknek, lelkünknek, melyek e helyhez fűződnek. Az utolsó vacsorán itt alapította az Úr Jézus az Oltáriszentséget, a papi rendet és a bűnbánat szentségét és tette a Cenakulumot az első keresztény egyházzá. E helyen hangzott el a szeretet új parancsa és az isteni kijelentés: „Én vagyok az út, igazság és élet”, hallotta Jézus ajkairól megindító főpapi imáját egyházáért, mielőtt elindult véres áldozati útjára. Ez a hely ismételtén látta a feltámadt Jézust és hallotta szavait az első húsvét estéjén: „Béke veletek” és hallotta, amint Szent Tamást oktatta az Úr: „Boldogok, kik nem láttak és mégis hittek”. Itt ígérte meg apostolainak a szent lelket és határozta meg küldetésüket: „Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” és innét indult el tanítványjaival az Olajfák hegyére, hogy a mennyekbe szálljon. A Sión hegye Jézus mennybemenetele után is még sok-sok szent eseménynek volt a színhelye. Itt élt a Boldogságos Szűz Mária is egy szerény kis házban a szeretet apostolának, Jánosnak védelme alatt, míg eljött a pillanat, melyben utolsó dobant a drága szív és galamblelke fölszállott e földről isteni Szent Fiának trónusához, az ágyát körülálló szomorkodó apostolok jelenlétében, kik valami csodálatos belső szózáttól ösztönözve, jöttek össze a világból, hogy elbúcsúzzanak Isten Anyjától.

Ragyogó fényárban úszott Szűz Anyánk elszenderülési oltára, mely e helyet jelöli már közel 2000 év óta és mi mélyen megrendült

szívvel állottuk azt körül. Csak a meghatottságtól és boldogságtól föl-fölcsukló zokogásunk törte meg a Dormitio alsó templomának ünnepélyes, titokzatos mély csendjét. Az oltárt körülvevő és a 12 apostolt jelképező díszes oszlopok között, tekintetünk az ugyancsak fényárban ragyogó kápolnáinkra esett, mikor átszellemült áhítattal, dalban fohászkodtunk jó Patrónánkhoz, hogy szegény magyarokról ne feledkezzék meg ... Káprázatos szép színekben csillogó mozaik-kupolánkról biztatóan mosolygott le reánk a jó Szűz Anya, ölében a kis Jézussal, trónja körül Szent Imre, Szent István, Szent László és Szent Erzsébet. A nemes vonalú fehér márvány oltár keretéből ragyogó fényvel csillogott ki a színezüstből vert, arannyal cizellált triptichonkép, mely István és Kleofás első vértanukat, valamint Simon és Thádeus Júdás apostolokat ábrázolja. Az oltártól jobbra és balra, a szentkorona hű másából lecsüngő pompás ötvösművű lámpák aranya csillogott szemünkbe. Mint egy bájos álomkép, ragyogott előttünk a Dormitio kedves szentélye, a fölszentelési ünnepség minden szép és feledhetlen átéléseivel. A boldogság és meghatottság könnyei még ott csillogtak szemünkben, mikor kijöttünk a Dormitio hófehér templomából, mely a lemenő nap bíboraranyában ragyogott és most is fönséges himnuszt zengett Isten anyjának — mint azt a kalocsai érsek pástorlevelében oly szépen megírta —, de most már nem nélkülünk, hanem velünk együtt zengte és fogja zengeni mindenkor, mert hiszen mátol kezdve mi is részesei lettünk ennek a drága szentélynek, melyben elesett nemzetünk nevében összetett kezekkel és imádságos szívvel könyörögtünk hazánk sorsának jobbrafordulásáért azon a szent helyen, hol ő átlépett e földi életből az örök hazába és rendületlenül bízunk benne, hogy hazánk Patrónája meg is hallgatja könyörgésünket. Bízunk benne, hogy megnyitja nekünk is az ajtót az örök boldogság felé, mert ha nekünk el is kell jönnünk a szent Sión hegyéről, de szívünk, lelkünk minden melege, bensőséges buzgó imánk minden fohásza ottmaradt belesűrítve az oltár márványába, ezüstjébe, aranyába, hogy az oltár sepulchrumjában pihenő magyar szentek ereklyéiből kiáradó ősi szent kegyelettel együtt állandóan körülzsongják Szűz Anyánk szép oltárát.

Nehéz szívvel mondtunk búcsút a szép Dormitiónak és amikor nemsokára Jeruzsálemtől is búcsúznunk kellett, a robogó vasúti kocsiból utolsó pillantásunk is a Dormitio szép karcsú tornyára esett és úgy éreztük, hogy egy darabka magyar földet hagytunk vissza a Sión hegyén, hol mindenképpen jó és üdvös szolgálatot teljesítettünk szegény csonka hazánknak is. És amikor elimádkoztuk a búcsúzási zsoltárt:... „Ha elfelejtkezem rólad Jeruzsálem, legyen elfelejtve jobb kezem. Torkomhoz ragadjon nyelvem, ha meg

nem emlékezem rólad, ha nem teszem Jeruzsálemet fővigasságomnak”, mindnyájunk szívében ott lángolt a vágyakozás szent tüze, mielőbb ismét visszatérni ide!

E két szép emlékművel, melyet Jeruzsálemben állítottunk, mi is beléptünk a Szentföldre gyöngéd szeretettel és mélységes kegyelettel ragaszkodó, a Szentföldért lelkesedni, dolgozni akaró és tudó nemzetek sorába. Megmutattuk az utat a jövő generációknak is, melyet követniök kell, ha azt akarják, hogy Szűz Mária virágos kertje, a régi nagy Regnum Marianum ősi fényében ismét helyreálljon. Tapasztalásból és meggyőződésből állítom, hogy az a jóságos Jézus, hogy úgy mondjam, nem fogadja el tőlünk még a legkisebb ajándékot sem ingyen. Bármilyen kis áldozatot is hozunk a Szentföldért, az Úr Jézus gazdagon jutalmaz meg érte, ha látja, hogy azt tiszta önzetlen szívvel tesszük. Bőségesen megjutalmazott már minket e két szép hódolati ajándékért is, mégpedig nemcsak az által, hogy valósággal két kézzel szórta reánk a kegyelmi és lelki kincsek rózsáit, úgy a gyűjtési akció, mint pedig szentföldi zarándoklataink hosszú útjai alatt, hanem még azzal is, hogy öt világrész zarándokainak elismerését és megbecsülését vívtuk ki szegény csonka hazánk iránt. A jó beuroni atyák nagy lelkesedéssel beszéltek nekünk, hogy az idegen zarándokok mily elragadtatással szemlélték remek művészi alkotásunkat és sehogyan sem akarták elhinni, hogy mindez Magyarországon készült. És ha majd nemsokára az Agónia bazilika hatalmas mozaikképe is el fog készülni, az egész világon el fog terjedni a magyar hódolatnak híre, mert annak a négyoldalas kis emléklapnak a fedelét fogja díszíteni a nagy magyar címeres agónia mozaikkép, melyet a barátok nyomdájában 23 nyelven nyomnak a Gecsemáné kert látogatói számára és amelyekbe Krisztus olajfáinak egy-egy levele van beragasztva. Tehát, hogy profán nyelven szóljak, még az annyira kívánatos nemzeti propaganda céljait is hatalmas erővel mozdítja elő már ez a két művünk is! Pedig hát milyen tág tere van még a Szentföldön ezirányú tevékenységünknek! Olyan sok szentemlékü hely van még az Úr Jézus szülőföldjén, hová olyan végtelenül jólesne belleilleszteni a kegyeletes megemlékezés és hódolatnak egy-egy ilyen drága gyöngyszemét. Milyen kedves lenne például megvalósítani Zdravec püspök Őexcellenciájának már néhány évvel ezelőtt fölvetett ama szép tervét, hogy a régi 4. századbéli alapokon a közeljövőben újraépülő Angyali üdvözlés templomának egyik kápolnáját is mi ékesítenénk föl Názáretben. A Nyolcboldogság hegyén is szép lenne valami kis emlékmű. Ha összetartanánk mindnyájan, talán most lehetne ott is egy talpalatnyi földet vásárolni. Ha mást nem, legalább egy szép Jézus-szobrot lehetne odaállítani és kőbe vésni arab nyelven is az Úr-

nak szép hegyibeszédjét. Milyen bájos lenne a Genezáreti tó partján vagy nem messze a parttól, magán a gyönyörű szép víz tükörén is megörökíteni és szemléltetővé tenni az Úr Jézus valamelyik csodáját a sok közül, melyet e vidéken művelt, például a csodálatos halfogást, vagy mikor Péterrel a tengeren jár, a vihart lecsendesíti. Illő lenne a Tábor hegyén is legalább egy emléktáblát elhelyezni a páloskolostor romjainál. Lennének azután lényeges nagy feladatok is a Szentföldön, melyek megoldására azonban a világ összes katolikus népeinek kellene összefogni. Sok szent helyet vissza lehetne most vásárolni a szakadár görögöktől, kik a szovjet uralma óta igen siralmas helyzetben tengődnek. Meg lehetne venni például a Jákob kútját, melynél Jézus a szép példabeszédet tartotta az élet vizéről. Van itt a szakadároknak egy félbenmaradt szép nagy kőtemplomuk is, melyet be kellene fejezni, hogy e kedves, szentemlékű hely méltó módon legyen megjelölve a Garizim és Ebal hegyek között. A mohamedánok is felajánlották újabban megvételre a Cenákulumot és jó pénzért talán a mennybemenetel szentélyét és Szűz Mária sírját is meg lehetne most szerezni. Mindezek megvalósításához azonban a katolikusoknak öntudatosabb és nagyobb ösztetartására lenne szükség. Amikor olyan véleményeket is hallok, hogy: „igen-igen, ez mind nagyon szép dolog, de mikor itthon is oly sok mindenre lenne szükségünk, hát először inkább itthon építsünk templomokat és minden mást, amire szükségünk van”, az Úr Jézus szelíd feddése jut eszembe, amikor a farizeusok fényűzésnek tartották a drága kenetet, melyet a betániai asszony az Úr fejére öntött.

Jézus védelmére kelt az asszonynak és helyeselte a jámbor cselekedetet, melyet az Ő emlékére művelt. Ugyanígy védelmére kell kelnünk a Szentföld iránti kegyelet ápolásának is fenti véleménnyel szemben és pedig nemcsak elvi, hanem tárgyi okokból is, mert például azt a 28.000 pengőt, amibe a Dormitio magyar kápolnája került, sohasem tudtuk volna összehozni, pláne olyan hamar, hogyha ezt például a középrigóci templom vagy kultúrház javára kértük volna. A Szentföld csodálatos ihlete volt az, amelyik megfogta a szíveket és tömeges adakozásra készítette a hívő lelkeket. Indokolatlannak kell tartanunk azt a szükkeblűséget is, mely néhány helyen még csak említést sem mert tenni a készülődő szentföldi hódolatról, nehogy a sok oldalról igénybevettek adakozásai megoszoljanak. Merjük állítani, hogy a Dormitio magyar oltárára följánlott összegben egyetlen fillér sincs olyan, melyet a honi jótékony adakozástól vontak volna el, sőt sok esettel tudnánk bizonyítani, hogy éppen ez a bensőséges szentföldi hódolás szép gondolata indított honiadakozásra olyanokat is, kik addig távoltartották magukat minden katolikus akciótól.

Szeressük tehát a Szentföldet hitünk minden erejével, szívünk minden melegével és igyekezzünk azt visszahódítani a méltatlan kezekből. Új kereszteshadjáratot kell megindítanunk, melyet nem öldöklő fegyverekkel, hanem a szeretet, áldozatkészség és az imádság erejével kell megvívnia 350 millió katolikusnak. És addig is, míg ez megtörténhet, öntsük a szeretet olaját azokra a bántó és fájó sebekre, melyek oly méltatlan keretekbe foglalják az Úr Jézus leg-szentebb emlékét.

Aki csak teheti, zárandokoljon el, legalább egyszer életében, a megváltó Jézus szent szülőföldjére, de ne mint világjáró turista, hanem mint alázatosszívű zárandok induljon ez útra, százpercentes katolikus zárandoklattal. Hiába vannak valakinek milliói, de a Szentföldet igazán meglátni soha sem fogja, ha nem oldott sarukkal, igaz hittel és szeretettel követi Jézus szent lábainak nyomát. Ismételt tapasztalásaim alapján mondhatom, hogy egy jól végzett szentföldi zárandoklat helyes vezetés mellett csodálatos átformáló hatással van a zárandokra. A lélek nemesebbé, szebbé, jobbá, a szív melegebben érzővé, megértőbbé válik, hitünk csodálatosan megerősödik és újjáéledt katolikus öntudatunk végtelen boldogsággal tölti el egész valónkat.

A Szentföld ős evangéliumi légköre leolvasztja a közönyösség jegét a szívről, lélekről, sőt még az észről is és érezzük, hogy lelkünk újjáéled azon a földön, melynek minden porszeme a megváltó Úr Jézus örök igazságait hirdeti. A Szentföld varázsának nagyszerűségét csak az tudja igazán méltányolni, aki már érezte annak csodálatos hatását.

Szentföldi utam alatt ó hányszor forgattam fejemben azt a gondolatot, hogy milyen jó és üdvös lenne, ha valahogyan honfitársaink minél nagyobb tömegeit lehetne végigvezetni a Szentföldön, hogy szent hitünk ősforrásából a sivár és közönyös lelkek is megtöltekezzenek a gazdag és kifogyhatlan kegyelmek gazdag kincseivel, hogy hazatérve azután, egyesült erővel dolgozhatnánk mindnyájan Krisztussal Krisztusért, a Regnum Marianum föl-támadásáért, hogy mihamarabb Krisztus békéje uralkodjon Krisztus országában.

